

Posudek vedoucího práce

A. *Jovanović: Burial Rites and Social Structure of the Maros Culture in Northern Serbia. Hradec Králové 2016.*

Diplomní práce, 100 str. anglického textu, 30 str. příloh (tabulky a vyobrazení), databáze a popisný systém na samostatném CD.

Cílem práce je identifikace struktur zkoumaných pohřebišť z hlediska věku a genderu pohřbívaných jedinců. Autorka přejímá metodický rámec daného problému podle normativních a alternativních kategorií definovaných v práci O'Shea 1996 (str. 30). Z nich první zahrnuje hlavní kategorie pohřebního ritu, druhý potom doplňkové kategorie pohřbívání.

Vlastní analýze předchází stručný popis rozšíření kultury Maroš, dějiny jejího zkoumání, absolutní chronologie (rámcově 2100-1800 BC, patrně kalibrované). Dále je pojednáno postavení této kultury v rámci evropské starší doby bronzové, z našeho pohledu také otázka původu některých artefaktů v únětické kultuře. Autorka popisuje stručně sídliště a pohřebiště této kultury a její artefaktní obsah. Podrobněji se zabývá osmi pohřebišti z prostoru dnešního Srbska, Rumunska a Maďarska, které se rozkládají v prostoru mezi Maroší, Tisou a Dunajem

Analýza je v první řadě zaměřena na demografii pohřbívané populace, kterou charakterizují statistická rozdělení podle pohlaví a věku. Existují významné rozdíly v zastoupení pohřbených mužů a žen v některých věkových skupinách. To vyvolává otázky, zda chybějící skupiny byly nějakým společenským způsobem z pohřbívání vyloučeny. Uvažuje v souladu s názory v literatuře především o praktikované infanticidě a důsledcích válčení. Dále jsou pojednány detaily pohřebního ritu označené jako alternativní kategorie, které představuje poloha zemřelých a orientace hrobů. Varianty hodnot těchto znaků korespondují alternativně s demografickými daty. V některých skupinách se vyskytuje střídavě opačný soubor milodarů, např. v mužských hrobech ženské milodary. Mužské a ženské hroby jsou prostorově odděleny. Pro studium variability pohřbívání jsou tyto alternativní znaky podstatné.

Jednotlivé druhy milodarů jsou samostatně charakterizovány podle hlavních skupin ozdob, zbraní, nástrojů a keramiky. Artefakty doplňují nálezy obětních potravin. Frekvence artefaktů je sledována a porovnávána na různých pohřebištích.

Výsledkem je stanovení znaků, které jsou charakteristické pro skupiny pohřbených podle pohlaví a věku. Významné diferenciační znaky se projevují jak v okruhu rituálních zvyklostí, tak i v okruhu milodarů, především osobních ozdob. Primární společenská variabilita je dána pohlavím, věk je až sekundární. Rozdíly se promítají do prostorového členění pohřebiště.

Autorka se připojuje k jednoduchému modelu stratifikace společenského statusu daného zčásti dědičně. Přes patrné rozdíly ve výbavě pohřbů se přiklání k interpretaci společnosti starší doby bronzové jako rovnostářské.

Příložená databáze obsahuje systematický popis 312 hrobů z pohřebiště Mokrin (Distr. Kikinda). Popisný systém zahrnuje základní informace seskupené do hlavních skupin, které obsahují hodnoty znaků vlastních pohřbů a jejich archeologického obsahu. Kódování znaků je alfabeticke vyjma kvantitativních hodnot. Vícenásobný výskyt artefaktů zůstává seskupen do jedné kategorie. Znaky uvedené v databázi jsou využity pro hodnocení jejich výskytu vesměs formou kontingenčních tabulek. Takto shrnuté informace byly potom využity pro výklad v hlavním textu práce. Informace použité v práci jsou založeny především na starších publikacích, m.j. M.Guriče, a doplněny z autopsie autorkou podle nálezů z muzea v Kikindě.

Předkládaná práce splňuje všechny formální charakteristiky požadované pro diplomovou práci. Zpracování textu je přehledné a dobře členěné. Literatura odpovídá danému tématu a svědčí o dobré znalosti problematiky. Práce obsahuje základní mapové a obrazové přílohy souhrnné kontingenční tabulky dat. Rozsah práce odpovídá základní strategii, kterou si autorka vytyčila. Soustředila se především na strukturu pohřebiště z pohledu věku a pohlaví pohřbených. Shrnutí dat do kontingenčních tabulek a jejich hodnocení i výklad jsou zcela v intencích autorky a nutno je proto hodnotit jako velmi významný přínos pro kvantitativní analýzu starobronzových pohřebišť v dolním Podunají. Význam cizojazyčného textu zasahuje velmi významně do evropského rámce tohoto období.

Autorka dospěla k samostatné interpretaci dat ve smyslu společenské stratigrafie a proměnlivému statusu obyvatel této oblasti ve starší době bronzové. Velké množství informací, které ve své práci shromáždila, nemohlo být vzhledem k formálním omezením zcela využito. Přesto je zřejmé, že si vytvořila velmi dobrou výchozí pozici pro případnou další analýzu této problematiky. Autorka touto prací plně osvědčila schopnosti samostatně pracovat s archeologickými prameny v rámci zadané problematiky. Její práci proto mohu jednoznačně doporučit k obhajobě.

V Praze, dne 17.5. 2016.

Prof. Ivan Pavlů